

Lovforslag nr. L 156. Fremsat den 17. januar 1990 af statsministeren (Poul Schlüter)

Forslag

til

Lov om ligestilling mellem mænd og kvinder ved besættelse af visse bestyrelsesposter i den statslige forvaltning

§ 1. Statslige forvaltningsmyndigheder, der ledes af en bestyrelse, repræsentantskab eller tilsvarende kollektiv ledelse, bør så vidt muligt have en afbalanceret sammensætning af mænd og kvinder i bestyrelsen.

Stk. 2. Vedkommende minister kan efter forhandling med statsministeren fastsætte regler om, at stk. 1 også skal gælde for nærmere angivne selvejende institutioner, interessensselskaber, anpartsselskaber og aktieselskaber, der ikke kan henregnes til den offentlige forvaltning. Det gælder dog kun, hvis udgifterne ved de selvejende institutioners virksomhed overvejende dækkes af de statslige midler, eller hvis den overvejende del af selskabet ejes af staten, eller selskabet udøver virksomhed i henhold til koncession eller lignende offentlig godkendelse.

§ 2. Udpeges bestyrelsen m.v. af de i § 1 nævnte myndigheder og institutioner helt eller delvist af en minister, skal de myndigheder og organisationer, der indstiller et medlem til bestyrelsen, foreslå både en mand og en kvinde. Såfremt der skal stilles forslag om flere medlemmer, skal der foreslås lige mange mænd og

kvinder, og i tilfælde af ulige antal, én mere af det ene køn end af det andet. Ministeren afgør, hvem der skal udpeges som medlem. Tilsvarende gælder, hvor myndigheder eller organisationer efter lovgivningen skal udpege medlemmer.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke, hvis medlemmerne af bestyrelsen helt eller delvist vælges ved direkte afstemning.

§ 3. Foreligger der særlige grunde, kan myndigheden eller organisationen fravige bestemmelsen i § 2, stk. 1. Myndigheden eller organisationen skal i så fald samtidig angive begrundelsen herfor.

§ 4. Vedkommende minister skal hvert 3. år indberette til Statsministeriet om udviklingen på det pågældende ministeriums område.

§ 5. Loven træder i kraft den 1. juli 1990.

Stk. 2. Indberetning efter § 4 skal foretages første gang den 1. januar 1994.

§ 6. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Lovforslaget er en fortsættelse af det arbejde med at fremme ligestillingen mellem mænd og kvinder, som er påbegyndt med gennemførelsen af lov nr. 157 af 24. april 1985 om ligestilling mellem mænd og kvinder ved udpegning af medlemmer til offentlige udvalg, kommissioner og lignende. Denne lov har resulteret i, at procenten af kvinders andel af medlemmer af de udvalg, som er omfattet af loven, er vokset fra 12,7 pct. fra før lovens ikrafttræden den 1. juli 1985 til 32–39 pct. i de følgende fire år. Udvalgsloven regulerer sammensætningen af udvalg, kommissioner og lignende, nedsat af en minister, og nærværende lovforslag har til formål på tilsvarende vis at fremskynde udviklingen mod en mere afbalanceret sammensætning af bestyrelser, repræsentantskaber og tilsvarende kollektive ledelser for statslige myndigheder og selvejende institutioner, hvis virksomhed overvejende dækkes af statsliskud samt for selskaber, der er statsejede eller udøver virksomhed i henhold til koncession eller lignende offentlig godkendelse.

Regeringens beslutning om at fremsætte nærværende lovforslag har bl.a. baggrund i et udvalgsarbejde, der blev iværksat efter vedtagelsen den 21. maj 1987 af et forslag til folketingsbeslutning, fremsat af Det Radikale Venstre. Ifølge beslutningsforslaget skulle regeringen nedsætte et udvalg, som fik til opgave at 1) »kortlægge kvinderepræsentationen i bestyrelser for aktieselskaber, erhvervsdrivende fonde, boligselskaber og offentlige virksomheder, hvor det offentlige har indstillings- eller godkendelsesret ved bestyrelsernes sammensætning, og 2) udarbejde forslag til retningslinjer, der kan sikre mere ligelig repræsentation af mænd og kvinder i sådanne bestyrelser«.

Der henvises til Folketingstidende 1986/87, forhandlingerne sp. 8417 og sp. 12146.

Udvalget blev sammensat af repræsentanter for kvindeorganisationer m.v., repræsentanter for visse ministerier samt for Ligestillingsrådet. Udvalget udarbejdede på baggrund af beslutningsforslaget 2 udkast til lovforslag om ligestilling ved besættelse af vis-

se bestyrelsesposter, hvor det offentlige har indflydelse på bestyrelsesposterne. De af udvalget udarbejdede lovudkast, der er næsten identiske for så vidt angår lovens anvendelsesområde, omfatter bestyrelsesposter i aktieselskaber, erhvervsdrivende fonde, boligselskaber og andre virksomheder, hvor en statslig myndighed, kommune eller amt – eller foreninger af sidstnævnte har indflydelse på bestyrelsesposterens besættelse. Forslaget skulle ikke gælde for bestyrelsesposter i virksomheder, der henregnes til den offentlige forvaltning, bortset fra de kommunale fællesskaber, jf. § 60 i lov om kommunernes styrelse. Virksomheder, hvor alene en enkelt kommune har indflydelse på posternes besættelse, var ikke omfattet, bortset fra boligselskaber.

På baggrund af høringssvar fra ministerierne, Kommunernes Landsforening og Amtrådsforeningen og mundtlige forhandlinger med disse, hvor synspunkterne bl.a. har været, at udvalgets udkast stred imod afbureaukratiseringsbestrebelsene og var vanskeligt at overskue, ligesom Kommunernes Landsforening og Amtrådsforeningen har peget på flere vanskeligt administrerbare punkter, har regeringen fundet det hensigtsmæssigt først at lægge vægt på at fremme ligestillingen i rent statsligt regie. Når der er indvundet erfaringer med dette lovforslag, vil det eventuelt blive overvejet, hvorledes de næste skridt i udviklingen mod ligestilling kan tages.

I overensstemmelse hermed omhandler dette lovforslag således statslige forvaltningsmyndigheder, der ledes af en bestyrelse, repræsentantskab eller tilsvarende kollektiv ledelse. Endvidere åbnes mulighed for inddragelse under lovens regler af bestyrelser for selvejende institutioner, når udgifterne ved deres virksomhed overvejende dækkes af statslige midler, dvs. ikke under 60–70 pct. statsliskud og interessentskaber, ansparsselskaber og aktieselskaber, hvor den overvejende del ejes af staten, dvs. ikke under 60–70 pct. eller udøver virksomhed i henhold til koncession eller lignende offentlig godkendelse.

Proceduren for udpegning af medlemmer til bestyrelserne er fastlagt efter principperne i udvalgsloven, dvs. myndigheden og organisationen, der skal stille forslag om et medlem, skal foreslå både en mand og

en kvinde, og såfremt der skal stilles forslag om flere medlemmer, skal der foreslås lige mange mænd og kvinder, i tilfælde af ulige antal, én mere af det ene køn end af det andet. Tilsvarende gælder, hvor der efter lovgivningen skal udpeges bestyrelsesmedlemmer.

Som led i de igangværende afbureaukratiseringsbestræbelser har regeringen valgt ikke at etablere en indberetningspligt til Statsministeriet i de enkelte tilfælde som foreskrevet i udvalgsloven, men derimod lagt ansvaret for lovens administration ud til den enkelte minister, der hvert 3. år skal indberette til Statsministeriet om udviklingen på området. Det bemærkes i øvrigt, at sådanne i loven omhandlede bestyrelser ofte nedsættes for en 3 eller 4-årig periode, og gennemførelse af ændringer i bestyrelsernes sammensætning vil derfor ske i løbet af nogen tid.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget medfører ikke øgede udgifter.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Lovforslaget omhandler den kønsmæssige sammensætning af bestyrelser, repræsentantskaber eller tilsvarende kollektiv ledelse for statslige myndigheder. Såfremt myndigheden ledes både af en bestyrelse og et repræsentantskab, gælder loven for sammensætningen af begge organer.

Ved stk. 2 åbnes mulighed for, at loven kan omfatte nærmere angivne selvejende institutioner, der overvejende finansieres ved statstilskud, dvs. at den offentlige andel skal være af betragtelig størrelse i forhold til de samlede udgifter, i alt fald ikke under 60-70 pct. heraf. Denne afgrænsning kendes fra forvaltningsloven, hvorefter bl.a. selvejende institutioner kan inddrages under loven, hvis udgifterne ved deres virksomhed overvejende dækkes ved statslige eller kommunale midler. Endvidere vil det være muligt at inddrage selskaber, hvor den overvejende del ejes af staten, dvs. ikke under 60-70 pct., eller som udøver virksomhed i henhold til koncession eller lignende offentlig godkendelse under lovens område.

Til § 2

Som i lov nr. 157 af 24. april 1985 om ligestilling mellem mænd og kvinder ved udpegning af medlemmer til offentlige udvalg, kommissioner og lign. vil det naturligvis være en forudsætning for at kunne blive udpeget til medlem af en bestyrelse m.v., at den på-

gældende er i besiddelse af de for arbejdet nødvendige kvalifikationer.

Bestemmelsen i § 2, stk. 1 medfører, at der skal stilles forslag om både en mand og en kvinde, når myndigheden eller organisationen skal foreslå eller udpege 1 person til medlem af udvalg m.v. Ved gennemførelsen af bestemmelsen vil den kompetence, der i anden lovgivning er tillagt myndigheden eller organisationen til selv at bestemme, hvem der skal repræsentere myndigheden eller organisationen, blive overført til ministeren, for så vidt angår afgørelsen af, hvem af de indstillede, der skal beskikkes som medlem.

Efter stk. 2 vil man ved sammensætningen af bestyrelser, hvor alle eller nogle af medlemmerne vælges ved direkte afstemning ikke skulle iagttage den fremgangsmåde, der er foreskrevet i stk. 1.

Man vil i disse tilfælde kun ved at foreskrive en uforholdsmæssig kompliceret procedure kunne varetage ønsket om at sikre en kønsmæssigt afbalanceret sammensætning af bestyrelsen. Det forekommer endvidere betænkeligt gennem lovgivning at fastsætte begrænsninger for gennemførelse af demokratiske valg.

Det vil imidlertid efter § 1, stk. 1, også i disse tilfælde skulle tilstræbes i det omfang det i øvrigt er muligt, at sådanne bestyrelser har en ligelig sammensætning af mænd og kvinder.

Til § 3

Undtagelsesbestemmelsen, der svarer til udvalgslovens undtagelsesbestemmelse, kan tænkes anvendt, hvor krav om særlig sagkundskab efter konkret vurdering udelukker ligestilling, samt i tilfælde, hvor myndigheder eller organisationer ikke har mulighed for at lade sig repræsentere ved både mænd og kvinder.

Til § 4

Efter § 4 skal vedkommende minister hvert 3. år indberette til Statsministeriet om udviklingen på det pågældende ministeriums område. Gennem denne indberetning vil Statsministeriet få mulighed for at følge udviklingen, uden at der derved iværksættes et stort bureaukрати. Det bemærkes i den forbindelse, at dette lovforslag vil kunne omfatte et stort antal bestyrelser m.v., og da bestyrelser sædvanligvis kun udskiftes hvert 3. eller 4. år, vil de kommende ændringer af bestyrelsernes sammensætning i mange tilfælde først blive gennemført 3-4 år efter lovens ikrafttræden. Også på denne baggrund må det anses for hensigtsmæssigt, at der skal ske indberetning hvert 3. år.